



Dirk Holemans

Op 12 januari 2009 overleed de Noorse milieufilosoof Arne Naess. Terwijl hij in zijn thuisland een staatsbegrafenis kreeg die live op televisie werd uitgezonden, bleef het in onze pers muissstil. Nochtans is Naess één van de grondleggers van het ecologisch bewustzijn. Met zijn *deepecologybeweging* inspireerde hij zowel radicale als meer pragmatisch ingestelde ecologen. Deze laatsten vonden het maar niets dat ze door Naess omschreven werden als *shallow environmentalists*; daarom bekritiseerden ze Naess niet zelden vanuit het clichébeeld van de *spiritualist*. Terwijl Naess gewoon de radicale vraag stelde wat de waarde is van de natuur waarin wij leven. Je hoeft het niet met de antwoorden van Naess eens te zijn om het belang van zijn vraag in te zien.

Want nog altijd wordt de aarde – en dat is nog altijd de plek waar wij als mensen leven - aanzien als een plek die we onbegrensd kunnen belasten met vervuiling en afval, en mogen uitputten door het mateloos gebruik van grondstoffen en fossiele energiebronnen. Wat dit betekent op het vlak van mobiliteit in Vlaanderen toont Erik Grietens van de Bond Beter Leefmilieu in dit nummer. De wegen zitten vol, fijn stof tast onze gezondheid aan en bij ongewijzigd beleid blijft de auto- en vrachtwagenmobiliteit alsmaar stijgen. Ondertussen blijven we een ongelooflijke verspillingsmaatschappij. Zo blijkt uit het ervaringsverhaal van Hanna Deboes waarin een groep mensen in Leuven leeft – niet overleeft - louter op basis van weggegooid voedsel. Een beeld dat naadloos spoort met het thema van e-waste, dat recent op de agenda werd gezet door Vlaams parlementslid Rudi Daems. Onze afgedankte elektronica waarvoor we allen een recuperatiepremie betalen – oh ironie! - komt terecht in Afrika waar kinderen in afschuwelijke omstandigheden de metalen proberen te recupereren: Recupel uit de 19de eeuw, met andere woorden.

Het lijkt er inderdaad soms op dat de klok wordt teruggedraaid. Zo spendeert de nucleaire lobby twee miljoen euro in de hoop de Belgische opinie warm te maken voor de bouw van nieuwe kerncentrales. Terwijl we nog altijd niet weten waar naartoe te gaan met het afval van de eerste generaties kerncentrales, en het ondertussen duidelijk is dat het winnen van uraniumerts een fikse uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt. In die zin is ook de bijdrage van Gunter Bombaerts en Gilbert Eggermont goed getimed. Ze brengen een kritische analyse van het maatschappelijk debat dat NIRAS organiseert over de berging van nucleair afval; waarbij opnieuw een aantal zaken al te optimistisch worden gebracht.

Het mag duidelijk zijn dat we niet alle heil van *hightech* moeten verwachten. Dit betekent evenmin dat we alle nieuwe ontwikkelingen zomaar moeten afwijzen. Zoals Marian Deblonde in haar artikel argumenteert, komt het er vooral op aan dat de democratie – en dus ook de georganiseerde burger – zich er sterker mee bemoeit. Technologie die ondoordacht wordt ingevoerd, regelt ons leven immers nog sterker dan wetgeving.

Er is nood aan veel meer dan de selectieve inzet van technologie. Zoals Wolfgang Sachs stelt, hebben we nood aan een nieuw beschavingsoffensief. Wat dit betekent, kan u lezen in de vertaling van een deel uit zijn nieuw boek. De kracht van deze gebalde tekst ligt in het bepalen van de koers voor de noodzakelijke veranderingen. Het gaat niet om het groener maken van een stukje van de economie hier en een stukje daar, maar om de omvorming van de geldeconomie met haar groeiwang, tot een sociale en ecologische economie met andere uitgangspunten. Dat een ander systeem meer dan nodig is, toont het interview met Mathieu Van Criekingen over Brussel. Ook hier blijkt de klok terug te draaien. Zoals Van Criekingen stelt, ziet de toekomstige ontwikkeling van de buurt aan het Zuidstation er bijvoorbeeld heel wat slechter uit dan de ontwikkeling die tijdens de jaren 1960 en 1970 plaatsgreep rond het Noordstation.

Een kritische blik op dominante maatschappelijke ontwikkelingen is dan ook meer dan nodig. Dat blijkt ook uit de bijdrage van Stijn Vanheule over een geheel ander thema. Hij belicht de tendens om kinderen die een probleem stellen voor zichzelf en hun omgeving, zo vroeg mogelijk in een bepaalde *stoorniscategorie* onder te brengen. Waarna de behandeling zich volledig richt op het kind in kwestie en de ruimere context naar de achtergrond schuift.

Gelukkig hebben meer en meer mensen oog voor deze ontwikkelingen en plaatsen ze er kritische kanttekeningen bij. Dit blijkt momenteel uit het toenemend aantal spontaan ingezonden artikels dat de redactie mag ontvangen. Wat resulteert in dit lijvige Oikosnummer. Hebt u dus ook zin om in pen te kruipen, aarzel dan niet om ons te contacteren!

Noot van de redactie: De rubriek *terra reversa*, over wonen en de laatste in deze reeks, verschijnt in Oikos 49.